

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 191 (XXXV) — Nr. 1119

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Marti, 12 decembrie 2023

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 425 din 11 iulie 2023 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, precum și ale art. 54 alin. (2) și ale art. 122 din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.....	2–6
Decizia nr. 678 din 28 noiembrie 2023 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 192/2023 pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor	7–12
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI	
1.248. — Hotărâre pentru modificarea și completarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 1.188/2022 privind aprobarea Planului național de cercetare, dezvoltare și inovare 2022—2027	13–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 425**

din 11 iulie 2023

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, precum și ale art. 54 alin. (2) și ale art. 122 din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali

Marian Enache	— președinte
Mihaela Ciochină	— judecător
Cristian Deliorga	— judecător
Laura-Iuliana Scântei	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Simina Popescu-Marin	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan-Sorin-Daniel Chiriazi.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, precum și ale art. 54 alin. (2) și ale art. 122 din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, excepție ridicată de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Județeană Sălaj în Dosarul nr. 1.781/1.752/2020 al Tribunalului Sălaj — Secția civilă și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.403D/2020.

2. La apelul nominal lipsesc părțile. Procedura de înștiințare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate, sens în care arată că perioada derulării unor alegeri este una limitată, iar stabilirea unor reguli procedurale de contestare a procesului electoral în fața instanței judecătorești, chiar cu puțin timp înainte de data desfășurării alegerilor, nu încalcă accesul liber la justiție, cât timp există posibilitatea de a lua cunoștință de această procedură și de a beneficia de toate facilitățile legale instituite. Procedura electorală este publică, iar instituirea unor termene care încep să curgă de la momentul afișării, în condițiile publicității procedurii, respectă accesul liber la justiție. Judecarea unor cereri în materie electorală, potrivit regulilor ordonanței președințiale, asigură celeritatea de care trebuie să se bucure procesul electoral.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

4. Prin Încheierea civilă din 23 august 2020, pronunțată în Dosarul nr. 1.781/1.752/2020, **Tribunalul Sălaj — Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019**

privind Codul administrativ, precum și ale art. 54 alin. (2) și ale art. 122 din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali. Excepția a fost ridicată de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Județeană Sălaj într-o cauză având ca obiect soluționarea apelului împotriva unei hotărâri judecătorești prin care a fost respinsă o contestație împotriva hotărârii biroului electoral de circumscripție privind respingerea unei liste de candidați pentru funcția de consilier local.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia susține, în esență, că art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 încalcă art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, atât din perspectiva stabilității normelor juridice în domeniul electoral, respectiv a principiului securității juridice, întrucât modificarea reglementărilor în ceea ce privește alegerile locale este operată cu mult mai puțin de un an până la data organizării acestora, cât și din perspectiva obligativității respectării Constituției și a statului de drept. Legea nr. 84/2020 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, în data de 17 iunie 2020. După doar o lună a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 576/2020 pentru aprobarea programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare organizării și desfășurării în bune condiții a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020, prin care s-a stabilit data alegerilor ca fiind 27 septembrie 2020. Ca atare, cu doar 3 luni înainte de data stabilită pentru alegeri și cu aproximativ o lună înainte de declanșarea acestora, prin art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 au fost modificate chestiuni esențiale ce țin de buna desfășurare a procesului electoral. În susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt invocate *Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directoare și raport explicativ*, paragraful 65, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) în cadrul celei de-a 52-a sesiuni plenare (Veneția, 18—19 octombrie 2002), și aspecte din jurisprudența Curții Constituționale, spre exemplu, Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013 și Decizia nr. 146 din 13 martie 2019.

6. În opinia autorului excepției, dispozițiile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 reglementează chestiuni esențiale ale sistemului electoral propriu-zis, afectând în substanța sa dreptul la un recurs efectiv în cazul respingerii candidaturilor, astfel încât această modificare nu poate fi echivalată unor chestiuni de ordin tehnic sau de detaliu. Ca atare, în ceea ce privește stabilirea termenelor de acces la instanță, interdicția de modificare opera cu mai puțin de un an înainte de alegeri.

7. De asemenea, se susține că art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 raportat la art. 54 alin. (2) din Legea nr. 115/2015, în ceea ce privește reducerea termenului de la 48 de ore la 24 de ore, precum și art. 54 alin. (2) din Legea nr. 115/2015, în partea ce privește sintagma „de la data afișării respingerii candidaturii”, încalcă prevederile art. 2 alin. (1) și ale art. 20, 21 și 37 din

Constituție. Sunt invocate aspecte din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (spre exemplu, Hotărârea din 2 martie 1987, pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, paragrafele 48—51; Hotărârea din 16 martie 2006, pronunțată în Cauza *Ždanoka împotriva Letoniei*, paragraful 102; Hotărârea din 9 aprilie 2002, pronunțată în Cauza *Podkolzina împotriva Letoniei*, paragraful 35) și se arată că protecția efectivă acordată dreptului de a fi ales implică dreptul potențialului candidat, a cărui candidatură a fost respinsă, la un recurs rezonabil, în fața unei instanțe independente. Or, Legea nr. 115/2015 prevedea oricum termene extrem de scurte, de 48 de ore și, respectiv, de 24 de ore. Prin art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020, termenul prevăzut de art. 54 alin. (2) din Legea nr. 115/2015, de 48 de ore pentru atacarea respingerii candidaturii, și așa foarte scurt, s-a înjumătățit, rămânând un termen de 24 de ore, vădit insuficient pentru a permite înaintarea recursului și garantarea dreptului la apărare.

8. Orice termen ce reglementează accesul la justiție, chiar și în situații urgente, trebuie să fie unul rezonabil, adică suficient pentru a permite părții vătămate de o decizie a unei autorități, inclusiv o autoritate electorală, să evalueze legalitatea actelor acesteia din urmă care îi lezează drepturile și pentru a-și pregăti, dacă este cazul, acțiunea. În acest sens, în mod constant, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că legislația referitoare la termenele care trebuie respectate pentru a formula un recurs vizează respectarea, în special, a principiului securității juridice (Hotărârea din 15 octombrie 2002, pronunțată în Cauza *Cañete de Goñi împotriva Spaniei*, paragraful 36), însă reglementarea în cauză sau aplicarea acesteia nu trebuie să îl împiedice pe justițiabil să se prevaleze de o cale de atac disponibilă (spre exemplu, Hotărârea din 25 ianuarie 2000, pronunțată în Cauza *Miragall Escolano și alții împotriva Spaniei*, paragraful 36).

9. De asemenea, nici în ceea ce privește momentul de la care începe să curgă termenul, respectiv „data afișării”, nu sunt respectate exigențele convenționale și constituționale, în condițiile în care un astfel de moment este complet incert și mută obligația de diligență de la autoritatea statului către deținătorul dreptului fundamental protejat. Acest fapt este cu deosebire împovăraător în cazul partidelor neparlamentare, care nu au reprezentanți în birourile electorale și care sunt astfel în imposibilitatea de a cunoaște hotărârile luate în cadrul acestora, ceea ce le creează, o dată în plus, o poziție de inferioritate în raport cu partidele parlamentare. O astfel de măsură este complet inadecvată, disproporționată și nejustificată, existând alte măsuri vădit mai eficiente care nu aduc atingere dreptului de acces la justiție, precum comunicarea hotărârilor de respingere pe cale electronică.

10. Așa fiind, textele legale atacate aduc atingere dreptului de acces la justiție protejat de art. 21 din Constituție și, implicit, dreptului la alegeri libere și dreptului de a fi ales, garantate de art. 2 alin. (1) și de art. 37 din Constituție, drepturi care, în lipsa unor garanții procedurale eficiente, sunt golite de substanță.

11. Totodată, se susține că art. 122 din Legea nr. 115/2015, în măsura în care se interpretează că judecata se poate face fără citarea părților, încalcă art. 21, art. 2 alin. (1) și art. 37, coroborate cu art. 11 și 20 din Constituție. Art. 122 din Legea nr. 115/2015 trimite la judecarea potrivit regulilor stabilite de lege pentru ordonanța președințială, iar art. 999 alin. (2) din Codul de procedură civilă stabilește că aceasta poate fi dată și fără citarea părților. Coroborarea celor două texte legale permite ca citarea părților să rămână arbitrară, la bunul plac al instanțelor de judecată. Or, judecarea cauzei fără citarea celui al cărui drept fundamental a fost încălcat face ca dreptul de acces al acestuia la justiție să devină pur iluzoriu, în condițiile în care, în materie electorală, hotărârea are un efect juridic diferit de cel al unei ordonanțe președințiale. Astfel, dreptul de acces la instanță pentru apărarea unui drept fundamental presupune în mod imperativ citarea reclamantului și punerea în discuție a tuturor chestiunilor procedurale care ar paraliza demersul său juridic, pentru a-i da posibilitatea să își exercite în mod efectiv dreptul la apărare. Sunt invocate, în acest sens, exemple din

jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 4 decembrie 1995, pronunțată în Cauza *Bellef împotriva Franței*, paragraful 38, Hotărârea din 5 aprilie 2018, pronunțată în Cauza *Zubac împotriva Croației*, paragrafele 76—79, Hotărârea din 27 aprilie 2017, pronunțată în Cauza *Schmidt împotriva Letoniei*, paragrafele 86—90, 92, 94 și 95). Efectivitatea dreptului de acces la o instanță impune ca un individ să beneficieze de posibilitatea clară și concretă de a contesta un act ce constituie o ingerință în drepturile sale. Or, în lipsa încunoaștințării sale despre proces, dreptul său la apărare este golit de substanța sa.

12. De asemenea, se consideră că judecarea cauzei fără citarea părților contravine dispozițiilor cuprinse în *Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directoare și raport explicativ*, care în capitolul 3.3. „Un sistem de recurs eficient” prevede că: „h. Dreptul reclamantului la un proces cu participarea ambelor părți trebuie protejat.”

13. **Tribunalul Sălaj — Secția civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, sens în care reține că textele de lege criticate vizează procedura de soluționare a contestațiilor formulate în temeiul prevederilor art. 54 din Legea nr. 115/2015, coroborat cu art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 și raportat la art. 122 din Legea nr. 115/2015. Instanța arată că exercitarea unui drept de către titularul său nu poate avea loc decât într-un anumit cadru legal stabilit de legiuitor, în virtutea competenței sale constituționale, cu respectarea anumitor exigențe, între care și stabilirea unor termene, după a căror împlinire valorificarea respectivului drept nu mai este posibilă. Textele de lege criticate reprezintă norme procedurale stabilite printr-o lege, fiind astfel respectate prevederile art. 126 alin. (2) din Constituție. Reglementarea prin textele de lege criticate a unei proceduri speciale urgente pentru judecarea contestațiilor prevăzute de Legea nr. 115/2015, potrivit regulilor stabilite de lege pentru ordonanța președințială, stabilirea unor termene scurte pentru formularea contestațiilor, înlăturarea regulii generale potrivit căreia termenul de a ataca în justiție un act al unei autorități publice curge de la data comunicării lui, precum și posibilitatea judecării contestațiilor fără citarea părților, deși determină o restrângere a dreptului fundamental de acces la justiție, respectă condițiile instituite de art. 53 din Constituție, fiind prevăzută de lege și urmărind un scop legitim, respectiv asigurarea maximei celerități a procedurii de judecată a contestațiilor electorale, în vederea definitivării candidaturilor, continuării procesului electoral și respectării programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare organizării și desfășurării în bune condiții a alegerilor locale. Este îndeplinită și condiția respectării unui raport rezonabil de proporționalitate, fiind asigurat un just echilibru între interesul general al societății, de desfășurare în bune condiții a procesului electoral, și interesul particular al potențialilor candidați de a supune verificării unei instanțe independente legalitatea hotărârii autorității electorale prin care li s-a respins candidatura. Pentru aceleași rațiuni se reține, de asemenea, că dispozițiile legale criticate nu aduc atingere nici dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și, prin urmare, nici prevederilor art. 20 alin. (2) din Constituție.

14. Aceleași condiții instituite de art. 53 din Constituție sunt respectate și în privința dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020, dat fiind scopul acestei reglementări precizat în expunerea de motive, respectiv acela de a înlătura riscurile majore la adresa sănătății publice și de a se asigura respectarea măsurilor dispuse de autoritățile medicale, în „contextul epidemiologic actual”.

15. În privința celorlalte prevederi constituționale pretins încălcate, respectiv art. 1 alin. (3) și (5), art. 2 alin. (1) și art. 37 din Constituție, instanța judecătorească apreciază că prevederile legale vizate de excepția de neconstituționalitate nu contravin niciuneia dintre valorile supreme garantate prin aceste texte constituționale, ci, dimpotrivă, reglementând posibilitatea

de a ataca în justiție hotărârea biroului de circumscripție electorală de respingere a unei candidaturi, prevederile criticate constituie o garanție a exercitării dreptului de a fi ales și asigură respectarea principiului separației puterilor în stat.

16. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

17. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, prevederile legale criticate, raportate la dispozițiile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

18. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

19. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 520 din 17 iunie 2020, precum și ale art. 54 alin. (2) și ale art. 122 din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 349 din 20 mai 2015, cu modificările și completările ulterioare, care au următorul cuprins:

— Art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020: *„În cazul prevăzut la alin. (1), termenele prevăzute de Legea nr. 115/2015, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția duratei campaniei electorale, a termenului pentru depunerea candidaturilor și a termenului de 24 de ore, se reduc la jumătate. Dacă din operațiunea de reducere la jumătate a termenelor rezultă fracțiuni de zile egale sau mai mari de 12 ore, rotunjirile se fac în plus; fracțiunile mai mici de 12 ore nu se iau în calcul.”;*

— Art. 54 alin. (2) din Legea nr. 115/2015: *„Respingerea de către biroul electoral de circumscripție a unei candidaturi poate fi contestată de către candidat, partidele politice, alianțele politice sau alianțele electorale care au propus candidatura respectivă, în termen de cel mult 48 de ore de la data afișării respingerii candidaturii.”;*

— Art. 122 din Legea nr. 115/2015: *„(1) Judecarea de către instanță a întâmpinărilor, contestațiilor și a oricăror altor cereri prevăzute de prezenta lege se face potrivit regulilor stabilite de lege pentru ordonanța președințială, cu participarea obligatorie a procurorului.”;*

(2) *Împotriva hotărârilor definitive, pronunțate de instanțele judecătorești potrivit prezentei legi, nu există cale de atac.”*

20. În opinia autorului excepției, prevederile de lege criticate contravin dispozițiilor din Constituție cuprinse art. 1 alin. (3) și (5) privind trăsăturile statului și principiul supremației Constituției și al legalității, art. 2 alin. (1) privind suveranitatea, art. 11 privind dreptul internațional și dreptul intern, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 privind accesul liber la justiție și art. 37 privind dreptul de a fi ales.

21. Examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020, Curtea reține că, în esență, critica de neconstituționalitate vizează aspecte referitoare la modificarea legislației electorale în sensul reducerii la jumătate a termenelor legale aplicabile contestației privind respingerea candidaturii, ceea ce, în opinia autorului, contravine art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, din perspectiva stabilității normelor juridice în domeniul electoral, respectiv a principiului

securității juridice, deoarece modificarea reglementărilor în ceea ce privește alegerile locale din anul 2020 este operată cu mult mai puțin de un an până la data organizării acestora. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a mai analizat critici referitoare la modificarea legislației electorale cu mai puțin de un an înainte de data alegerilor.

22. Astfel, prin Decizia nr. 61 din 14 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 76 din 3 februarie 2010, Curtea a reținut că, potrivit *Codului bunelor practici în materie electorală. Linii directoare și raport explicativ*, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) în cadrul celei de-a 52-a sesiuni plenare (Veneția, 18—19 octombrie 2002), „elementele fundamentale ale legii electorale (...) nu trebuie supuse unui amendament cu mai puțin de un an înainte de alegerile”, iar textul prevede în continuare: „sau trebuie tratate la nivel constituțional sau la un nivel superior legii ordinare” [a se vedea cap. II art. 2 lit. b) din Liniile directoare].

23. De asemenea prin Decizia nr. 150 din 12 martie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 215 din 17 martie 2020, cu privire la domeniul electoral, Curtea Constituțională a reiterat considerentele reținute prin Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012, și a constatat că acesta este de esența regimului politic democratic. Caracterul democratic al unui stat — așa cum statul român este definit în primul articol al Constituției — nu poate fi conceput fără o legislație electorală care să permită, în mod efectiv, exprimarea voinței reale a cetățenilor de a-și alege organele reprezentative, prin alegeri libere, periodice și corecte. Un sistem electoral democratic și stabil, inspirat din această voință reală a celor care, potrivit art. 2 din Constituție, sunt deținătorii suveranității naționale, este de natură să determine o percepție și o atitudine civică corespunzătoare a cetățenilor și, totodată, poate impune o conduită adecvată competitorilor electorali. Or, potrivit art. 2 din Constituție, suveranitatea națională se exercită prin organele reprezentative ale poporului român și prin referendum, iar, potrivit art. 61 alin. (1) din Constituție, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării. Pe de altă parte, conform art. 73 alin. (3) lit. a) din Legea fundamentală, sistemul electoral se reglementează prin lege organică.

24. Curtea Constituțională a mai constatat, prin Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 5 iulie 2013, că Parlamentul poate să intervină în această materie (electorală), cu condiția de a nu o supune unor modificări strict conjuncturale, pe baza unor susțineri de oportunitate ori a înțelegerii politice, care avantajează una sau alta dintre forțele politice reprezentate în Parlament ce formează la un moment dat o majoritate parlamentară.

25. Prin Decizia nr. 678 din 29 septembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 946 din 15 octombrie 2020, Curtea a reținut că în *Codul bunelor practici în materie electorală. Linii directoare și raport explicativ*, la paragraful 65 din Raportul explicativ, s-a stabilit că este necesar să se evite nu atât modificarea sistemelor de scrutin, care pot fi întotdeauna îmbunătățite, adaptate, cât modificarea lor frecvență sau cu mai puțin de un an înainte de momentul organizării alegerilor.

26. Așadar, un prim aspect al principiului securității juridice în materia electorală îl vizează frecvența modificărilor legislative, care determină impredictibilitatea cadrului normativ și confuzia alegătorilor cu privire la sistemul de scrutin aplicabil. Alternativ, este momentul în care intervin modificările legislative. Cu cât acesta este mai apropiat de data organizării alegerilor, cu atât este mai puternică prezumția că modificările respective au ca scop crearea unui beneficiu/avantaj pentru partidul politic care le-a adoptat, fiind dictate de interesele sale iminente, și pot avea ca rezultat manipularea electoratului. De asemenea, Codul bunelor practici în materie electorală stabilește că una dintre modalitățile de evitare a manipulărilor este definirea, în Constituție sau într-un text superior legii ordinare, a „elementelor celor mai sensibile” — enumerând: sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale, circumscripțiile și regulile de

constituire a circumscripțiilor —, pentru restul (normele care reglementează chestiunile de ordin tehnic și de detaliu) fiind suficient un cadru legal ordinar sau chiar infralegal. Cu alte cuvinte, al doilea aspect al principiului securității juridice în materia electorală vizează reglementarea elementelor esențiale ale legii electorale, care trebuie să se bucure de o stabilitate sporită, pe care o poate conferi doar legea constituțională sau legea organică. Aceste elemente sunt identificate în mod expres (sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale, circumscripțiile și regulile de constituire a circumscripțiilor), ele fiind cele care dau consistență drepturilor electorale ale cetățeanului.

27. Aceste recomandări au fost receptate în jurisprudența Curții Constituționale — în acest sens, a se vedea Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, precitată, Decizia nr. 682 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 473 din 11 iulie 2012, Decizia nr. 799 din 18 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 862 din 19 noiembrie 2015, paragrafele 85—87, Decizia nr. 146 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 240 din 28 martie 2019, paragraful 61, sau Decizia nr. 150 din 12 martie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 215 din 17 martie 2020, paragrafele 68 și 69 — și nu pot fi ignorate, chiar dacă nu au caracter obligatoriu. Curtea, luând în discuție forța juridică a dispozițiilor Codului bunelor practici în materie electorală, a reținut că, într-adevăr, acest act nu are un caracter obligatoriu, însă recomandările sale constituie coordonate ale unui scrutin democratic, în raport cu care statele — care se caracterizează ca aparținând acestui tip de regim — își pot manifesta opțiunea liberă în materie electorală, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului, în general, și a dreptului de a fi ales și de a alege, în special. De altfel, Codul bunelor practici în materie electorală este reținut ca document internațional relevant și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (de exemplu, Hotărârea din 11 iunie 2009, pronunțată în Cauza *Petkov și alții împotriva Bulgariei*, sau Hotărârea din 2 martie 2010, pronunțată în Cauza *Grosaru împotriva României*).

28. Stabilitatea normelor juridice în domeniul electoral constituie o expresie a principiului securității juridice, instituit, implicit, de art. 1 alin. (5) din Constituție, principiu care exprimă, în esență, faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă să o creeze, impunând ca legea să fie accesibilă și previzibilă (Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, precitată, sau Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 504 din 12 iunie 2020, paragraful 105). Art. 1 alin. (5) din Constituție consacră securitatea juridică a persoanei, concept care se definește ca un complex de garanții de natură sau cu valențe constituționale inerente statului de drept, în considerarea cărora legiuitorul are obligația constituțională de a asigura atât o stabilitate firească dreptului, cât și valorificarea în condiții optime a drepturilor și libertăților fundamentale (Decizia nr. 454 din 4 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 836 din 1 octombrie 2018, paragraful 68).

29. Plecând de la aceste considerente, Curtea reține, în prezenta cauză, că modificarea duratei unor termene în materie electorală din Legea nr. 115/2015 a fost efectuată prin Legea nr. 84/2020 lege organică, adoptată potrivit art. 75 și art. 76 alin. (1) din Constituție. Din analiza preambulului Legii nr. 84/2020 Curtea observă că adoptarea acesteia a fost justificată de faptul că „în contextul epidemiologic actual, alegerile pentru autoritățile administrației publice locale nu pot fi organizate în termenul prevăzut de legislația în vigoare, deoarece operațiunile preelectorale și electorale nu pot fi realizate fără riscuri majore la adresa sănătății publice și fără încălcarea măsurilor dispuse de autoritățile medicale” și „ținând cont de faptul că alegerile trebuie să se desfășoare într-un climat sigur, de natură să permită exercitarea efectivă a drepturilor fără restrângeri ale drepturilor politice și cu asigurarea siguranței tuturor celor implicați”. În același sens este și expunerea de

motive a propunerii legislative privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ (devenită Legea nr. 84/2020), în care se arată că „stabilirea datei alegerilor locale din 2020 trebuie să țină cont de progresia infecției cu virusul Covid 19, de necesitatea prevenirii răspândirii acesteia și de restricțiile impuse în acest context pe perioada stării de alertă, cu impact direct asupra (...) depunerii candidaturilor (...)”. De asemenea, „pentru a nu fi asimilată unei limitări a dreptului de a fi ales, stabilirea perioadei în care vor avea loc alegerile locale trebuie să fie însoțită de măsuri previzibile care să faciliteze depunerea candidaturilor, care se impun pentru a atenua presiunea timpului scurt (...)”.

30. O asemenea opțiune a legiuitorului este justificată de imperativul asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale în concurs (drepturile electorale și dreptul la ocrotirea sănătății), într-o situație care se abate de la obisnuit. Alegătorul nu este dezorientat în raport cu această reglementare, iar opțiunea sa politică în cadrul procesului electoral sau rezultatul alegerilor nu este influențat sau deturnat. De asemenea, candidații pentru funcțiile publice au reprezentarea clară a derulării procesului electoral, astfel încât nu poate fi reținută afectarea dreptului fundamental de a fi ales. În aceste condiții, Curtea reține că dispozițiile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 reprezintă o adaptare a legislației electorale la situația epidemiologică existentă într-o anumită perioadă și nu aduc atingere dreptului de a fi ales în substanța sa, astfel cum susține autorul excepției, ci condiționează exercițiul său de îndeplinirea unor cerințe, aplicabile în egală măsură tuturor candidaților la alegerile locale din anul 2020.

31. În consecință, Curtea constată că reducerea duratei termenelor referitoare la contestarea hotărârii biroului electoral de circumscripție cu privire la respingerea candidaturii prevăzută de dispozițiile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 nu impiedică cu nimic asupra securității juridice a cetățeanului (alegător sau candidat), ci este menită să asigure o valorificare a drepturilor electorale ținând seama de situația epidemiologică existentă la momentul alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020.

32. În plus, Curtea observă că soluția legislativă criticată nu este de noutate, o reglementare similară existând și în cazul alegerilor parțiale, justificată de definitivarea cu celeritate a procesului electoral, astfel încât să se asigure stabilitatea autorităților publice care implică funcții publice electivă, în vederea exercitării neîntrerupte a atribuțiilor acestora [a se vedea, în acest sens, art. 10 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 și, anterior, art. 9 alin. (2) din Legea nr. 67/2004 privind alegerea autorităților administrației publice locale, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 333 din 17 mai 2007, în prezent abrogată potrivit art. 136 din Legea nr. 115/2015].

33. În consecință, Curtea constată caracterul neîntemeiat al criticilor de neconstituționalitate formulate cu privire la dispozițiile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 în raport cu dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5), art. 2 alin. (1) și art. 37 din Constituție.

34. Referitor la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 54 alin. (2) și ale art. 122 din Legea nr. 115/2015, Curtea reține că, în esență, criticile de neconstituționalitate vizează durata termenului de formulare a contestației împotriva hotărârii biroului electoral de circumscripție de respingere a candidaturii, momentul de la care termenul începe să curgă (data afișării) și procedura aplicabilă în judecarea contestației, care poate fi îndeplinită chiar fără citarea părților, potrivit regulilor aplicabile în cazul ordonanței președințiale.

35. Curtea observă că, în jurisprudența sa, a mai examinat aspecte referitoare la procedura specială de judecată în materie electorală (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 360 din 24 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 19 august 2016, sau Decizia nr. 1.128 din 16 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 776 din 19 noiembrie 2008).

36. Astfel, Curtea a reținut, în esență, că, în materie electorală, legiuitorul a stabilit o procedură specială de soluționare a contestațiilor, desfășurată potrivit regulilor stabilite de Codul de procedură civilă pentru ordonanța președințială. Obiectul reglementării — valorificarea drepturilor electorale — a impus adoptarea unei proceduri de judecată prin care să fie soluționate cu celeritate toate cererile adresate instanței. În absența acestei proceduri, aplicarea regulilor de drept comun ar fi de natură să împiedice desfășurarea procedurilor electorale aflate în curs și ar genera o stare de incertitudine cât privește raporturile juridice stabilite printr-o hotărâre judecătorească definitivă, afectând pentru un timp îndelungat rezultatul alegerilor.

37. În această materie, ca de altfel în cazurile în care legiuitorul a condiționat valorificarea unui drept de respectarea unei anumite proceduri, nu s-a procedat în acest fel pentru a restrânge accesul liber la justiție, de care, în mod evident, cel interesat a beneficiat, ci, exclusiv pentru a instaura un climat de ordine, indispensabil, în vederea exercitării dreptului constituțional prevăzut de art. 21, prevenind astfel abuzurile și asigurând protecția drepturilor și intereselor legitime ale celorlalte părți. De altfel, Curtea a statuat în mod constant că reglementarea de către legiuitor, în limitele competenței ce i-a fost conferită prin Constituție, a condițiilor de exercitare a unui drept — subiectiv sau procesual — nu constituie o restrângere a exercițiului acestuia, ci doar o modalitate eficientă de a preveni exercitarea sa abuzivă, în detrimentul altor titulari de drepturi, în egală măsură ocrotite.

38. Mai mult, art. 126 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia „*competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege*”, precum și art. 129 din Constituție, care prevede că, „*împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii*”, atribuie exclusiv legiuitorului prerogativa stabilirii competenței și procedurii de judecată.

39. Cât privește critica referitoare la lipsa citării părților, susținută și în prezenta cauză, Curtea a constatat că și aceasta vizează aspecte ce se integrează specificului procedurii contenciosului electoral.

40. Dispozițiile art. 999 alin. (2) din Codul de procedură civilă privind ordonanța președințială, la care autorul excepției face referire, reprezintă o normă de procedură a cărei reglementare este de competența exclusivă a legiuitorului, care poate institui reguli speciale de procedură — cum este aceea că ordonanța va putea fi dată și fără citarea părților — în considerarea unor situații deosebite. În consecință, întrucât dispozițiile art. 999 alin. (2) din Codul de procedură civilă nu conțin norme care prin natura lor să îngreudească posibilitatea părții de a se adresa justiției și de a se

apăra, aceasta prevalându-se de toate garanțiile dreptului la apărare în cadrul unui proces echitabil, Curtea a constatat constituționalitatea acestora (a se vedea Decizia nr. 732 din 8 octombrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1072 din 12 noiembrie 2020, paragrafele 18 și 19).

41. De asemenea, termenele scurte prevăzute de Legea nr. 115/2015 pentru soluționarea contestațiilor servesc, în final, definitivării și finalizării întregului proces electoral și au în vedere respectarea calendarului electoral prestabilit pentru desfășurarea fiecărei operațiuni care îl compun și nu permit, prin urmare, tergiversarea procesului inițiat în contenciosul electoral.

42. Întrucât nu au intervenit elemente noi de natură să justifice reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale, atât soluția de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate, cât și considerentele care au fundamentat-o își păstrează valabilitatea și în această cauză.

43. Distinct, Curtea observă că posibilitatea atacării cu apel la instanța ierarhic superioară a hotărârii date în contestație, posibilitate prevăzută de art. 54 alin. (6) din Legea nr. 115/2015, constituie un argument în plus în favoarea respectării dreptului la apărare în materie electorală. Corelativ dreptului pe care legea îl instituie, este în sarcina persoanei interesate obligația de a depune minimum de diligență în vederea asigurării acestuia.

44. În final, Curtea reține că reglementarea posibilității comunicării, pe cale electronică, a hotărârii biroului electoral de circumscripție de respingere a candidaturii, invocată de autorul excepției, ține de opțiunea legiuitorului în materie electorală, fără ca absența unei asemenea reglementări să constituie un viciu de neconstituționalitate al prevederilor legale criticate. Instanța de contencios constituțional nu are ca atribuție nici legiferarea și, implicit, nici modificarea unor acte normative, acestea revenind, conform Constituției, doar Parlamentului și, în condițiile prescise, Guvernului. Atribuția de legiferare îi este interzisă în mod expres Curții Constituționale prin art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, în sensul că instanța de contencios constituțional „*se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului*”.

45. În consecință, Curtea constată că prevederile legale criticate respectă exigențele constituționale privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil și la apărare și nu conțin norme contrare dispozițiilor din Legea fundamentală cuprinse în art. 2 alin. (1) privind suveranitatea și în art. 37 privind dreptul de a fi ales.

46. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Județeană Sălaj în Dosarul nr. 1.781/1.752/2020 al Tribunalului Sălaj — Secția civilă și constată că dispozițiile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, precum și ale art. 54 alin. (2) și ale art. 122 din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Sălaj — Secția civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 11 iulie 2023.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
MARIAN ENACHE

Magistrat-asistent,
Simina Popescu-Marin

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 678

din 28 noiembrie 2023

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 192/2023
pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor**

Marian Enache	— președinte
Mihaela Ciochină	— judecător
Cristian Deliorga	— judecător
Dimitrie Bogdan Licu	— judecător
Laura-Iuliana Scânteii	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— prim-magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 192/2023 pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, excepție ridicată de Tudorița-Rodica Boboc, Mircea Filimon și Verginica Neagu în Dosarul nr. 1.224/91/2023 al Tribunalului Vrancea — Secția I civilă și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.382D/2023.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 21 noiembrie 2023, în prezența reprezentantului autorilor excepției de neconstituționalitate, domnul avocat Viorel Mocanu, și cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan-Sorin-Daniel Chiriazii, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 57 și ale art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 28 noiembrie 2023, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Încheierea din 21 septembrie 2023, pronunțată în Dosarul nr. 1.224/91/2023, **Tribunalul Vrancea — Secția I civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 192/2023 pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor**, excepție ridicată de Tudorița-Rodica Boboc, Mircea Filimon și Verginica Neagu într-o cauză având ca obiect soluționarea unor cereri de anulare a ordinelor de încetare a plății indemnizațiilor pentru limită de vârstă reglementate prin capitolul XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor.

4. În motivarea excepției de neconstituționalitate se arată că legea criticată a fost adoptată cu încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât expunerea de motive este extrem de lapidară, eliptică și nefundamentată, lipsind, totodată, o analiză de impact cu privire la efectele acesteia. Se menționează că expunerea de motive este sofistică și contradictorie, eterogenă și nefundamentată, și cuprinde afirmații eronate cu privire la eliminarea inechităților existente în sistem și la presupusul impact bugetar semnificativ al acestor indemnizații. Prin urmare, se subliniază că nu au fost respectate normele de tehnică legislativă incidente, ceea ce determină apariția unor situații de incoerență și instabilitate, contrare principiului securității juridice.

5. Se mai evidențiază că aspectele antereferate au fost sesizate și în avizul Consiliului Legislativ, prin care s-a reținut că, în procedura de adoptare a legii criticate, nu a fost obținut un punct de vedere din partea Guvernului, potrivit art. 111 alin. (1) din Constituție, că a fost încălcat art. 31 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, că obiectul de reglementare al legii este identic cu cel al Legii nr. 7/2021 pentru modificarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, constatată ca fiind neconstituțională prin raportare la principiul democrației și la principiul securității juridice a persoanei și că reglementarea este contrară principiului așteptărilor legitime și dispozițiilor constituționale referitoare la mandatul reprezentativ. Se apreciază că, întrucât marea majoritate a observațiilor Consiliului Legislativ nu au fost luate în considerare, iar neacceptarea acestora nu a fost motivată, se încalcă art. 79 din Constituție, prin raportare la art. 1 alin. (2), art. 3 alin. (1) și art. 10 alin. (1) din Legea nr. 24/2000. Se punctează faptul că, procedând în acest fel, Parlamentul a săvârșit un abuz de drept.

6. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, se arată că legea criticată a fost adoptată cu ignorarea Deciziei Curții Constituționale nr. 261 din 5 mai 2022, făcându-se referire la paragraful 75 al acesteia, precum și a deciziilor Curții Constituționale nr. 900 din 15 decembrie 2020 (paragraful 100) și nr. 279 din 22 martie 2006. Se subliniază că, potrivit jurisprudenței amintite, indemnizația pentru limită de vârstă este asimilată pensiei de serviciu și că înseși dispozițiile Legii fundamentale reprezintă temeiul acordării acestui tip de pensie, ceea ce înseamnă că această indemnizație se bucură de protecție constituțională și nu poate fi eliminată decât cu nesocotirea Constituției și a jurisprudenței Curții Constituționale. Procedând în mod contrar, legiuitorul a adus atingere bunei funcționări a statului de drept, principiilor democratice și naturii constituționale a drepturilor afectate.

7. Se susține că legea criticată încalcă principiul securității juridice, întrucât legiuitorul a manifestat inconsecvență și lipsă de predictibilitate de la o legislatură la alta, introducând și eliminând succesiv acest drept de 5 ori din anul 2006 și până în prezent. Parlamentarii, în calitate de titulari ai unor drepturi actuale, ar trebui să beneficieze, corelativ, de obligația statului de a asigura continuitatea actelor de protejare a dreptului, astfel încât statul să nu afecteze încrederea legitimă a persoanelor în stabilitatea și continuitatea procesului legislativ. Legea criticată încalcă echilibrul democratic al puterilor statului, întrucât membrilor puterii legislative li se creează un statut inferior față de membrii puterii judecătorești. Se concluzionează că legea criticată încalcă principiul separației și echilibrului puterilor în stat, precum și principiile legalității și securității juridice.

8. Se apreciază că legea criticată se aplică în mod neconstituțional situațiilor juridice născute înainte de intrarea sa în vigoare, respectiv persoanelor care aveau calitatea de parlamentar, afectând, prin urmare, drepturi deja dobândite de către acestea. Astfel, toți cei care au avut demnitatea de parlamentar și au îndeplinit condiția atingerii vârstei standard de pensionare până la momentul adoptării legii criticate se

regăsesc în situația de a nu mai beneficia de unele drepturi care erau în vigoare la momentul preluării mandatului de parlamentar. Acest drept este un drept câștigat, viager, care trebuie exercitat de beneficiari pe toată durata vieții lor. Or, legea criticată dispune, în mod neconstituțional, prin încălcarea principiului neretroactivității legii, stingerea unui drept social cu caracter viager, care se afla deja în patrimoniul celor care au deținut calitatea de parlamentar până la momentul adoptării acestei legi. Ca atare, legea criticată se poate aplica exclusiv situațiilor juridice născute după data intrării sale în vigoare, nu și persoanelor care au dobândit acest drept sub imperiul legii vechi, drept care continuă să producă efecte. Este invocată jurisprudența Curții Constituționale cu privire la principiul neretroactivității legii în raport cu drepturile de asigurări sociale deja câștigate (Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, Decizia nr. 57 din 26 ianuarie 2006, Decizia nr. 120 din 15 februarie 2007 și Decizia nr. 830 din 8 iulie 2008).

9. Se consideră că legea criticată încalcă egalitatea în drepturi atât timp cât alte categorii de pensii de serviciu rămân în continuare în plată, iar indemnizația pentru limită de vârstă a parlamentarilor este eliminată. Se creează o discriminare între categorii comparabile, având în vedere că acestea sunt supuse unor incompatibilități și restricții similare și au același scop, respectiv garantarea integrității și independenței în exercitarea funcției publice. Se invocă, pentru similitudine de raționament, Decizia Curții Constituționale nr. 20 din 2 februarie 2000, prin care s-a constatat încălcarea principiului egalității, sub aspectul regimului de pensionare, în privința magistraților prin comparație cu militarii. Se subliniază că jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului stabilește că diferența de tratament devine discriminatorie când se induc distincții între situații analoage sau comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă.

10. Se arată că legea criticată încalcă principiul constituțional al mandatului reprezentativ. Deputatul și senatorul se află „în serviciul poporului” și se bucură de un statut aparte în cadrul funcției de demnitate publică în care a fost ales, având în vedere că, prin interdicția mandatului imperativ, el devine independent față de cei ce l-au ales. Neavând calitatea de angajați, parlamentarii nu au salariu, ci beneficiază de indemnizație plătită din bugetul de stat, iar după atingerea vârstei de pensionare, cumulat cu încetarea mandatului, de o indemnizație de vechime tot de la buget. Această indemnizație realizează o calibrare necesară și echitabilă în vederea asigurării protecției constituționale a mandatului reprezentativ. Prin reglementarea acestui drept, legiuitorul a urmărit un scop dual, prin raportare la incompatibilitățile și interdicțiile impuse funcției de demnitate publică, dublată de o încetare a veniturilor salariale pe perioada exercitării acesteia, de natură să afecteze, în final, cuantumul pensiei pentru limită de vârstă în sistemul bazat pe contributivitate. În consecință, se apreciază că eliminarea indemnizației pentru limită de vârstă este neconstituțională deoarece temeiul acordării acesteia îl constituie art. 69—72 din Legea fundamentală, fiind o garanție financiară a independenței parlamentarilor.

11. Se susține că legea criticată încalcă dreptul de proprietate privată. În acest sens, se invocă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia legislația care prevede plata unei pensii pentru limită de vârstă, condiționată sau nu de contribuții, generează un drept patrimonial care se încadrează în domeniul de aplicare al art. 1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale; ca atare, dreptul la anumite beneficii bănești sau la anumite indemnizații de asigurări sociale, de pensie, au fost asimilate unui drept de proprietate privată. În aceste condiții,

indemnizația pentru limită de vârstă nu poate fi supusă unei ingerințe nejustificate din partea statului. Ingerința la care a fost supusă această indemnizație nu respectă principiul legalității, din moment ce nu este compatibilă cu statul de drept, a fost realizată cu ignorarea Deciziei Curții Constituționale nr. 261 din 5 mai 2022 și nu este contrară principiului securității juridice. De asemenea, legea criticată nu urmărește un scop legitim, sens în care se menționează că expunerea de motive a legii este lacunară și formală, cu referire la invocarea unui pretins temei financiar sau la evitarea unor presupuse inechități sistemice.

12. Se mai subliniază că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, dacă suspendarea sau diminuarea pensiei nu a fost cauzată de modificări ale situației reclamantului, ci de modificări ale legii sau ale punerii sale în aplicare, înseamnă că se poate reține o încălcare a protecției dreptului de proprietate privată pe care statul trebuie să o acorde acesteia. Or, în cauza de față, persoanele cărora le-a încetat funcția de parlamentar înainte de intrarea în vigoare a legii criticate îndeplinesc în continuare toate condițiile prevăzute de art. 49 din Legea nr. 96/2006 pentru a le fi acordată indemnizația pentru limită de vârstă, ceea ce înseamnă că dispozițiile legale care impun încetarea plății acesteia nu justifică o ingerință legitimă în drepturile protejate de art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, aplicarea legii criticate fiind discreționară.

13. Se subliniază că dreptul de proprietate necesită și măsuri de protecție pozitive, iar calitatea de parlamentar presupune o așteptare rezonabilă la o compensare pentru incompatibilitățile și obligațiile generate de funcția deținută. Statul are obligația pozitivă de a asigura siguranța juridică și economică la sfârșitul mandatului de parlamentar, ca un corolar al protecției constituționale a acestui mandat.

14. **Tribunalul Vrancea — Secția I civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, ținând seama de libertatea de voință a puterii legiuitoare în domeniul reglementării indemnizațiilor pentru limită de vârstă ale deputaților și ale senatorilor.

15. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

16. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

17. La dosarul cauzei, un număr de 422 de foști deputați și senatori au depus, în calitate de *amicus curiae*, un memoriu în sensul admiterii excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, înscrisurile depuse, susținerile orale, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

18. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

19. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie Legea nr. 192/2023 pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 587 din 28 iunie 2023, care are următorul cuprins:

„**Art. 1.** — *Capitolul XI «Indemnizația pentru limită de vârstă», cu art. 49 și 50, din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților*

și al senatorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 22 ianuarie 2016, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.

Art. II. — De la data intrării în vigoare a prezentei legi încetează plata indemnizațiilor pentru limită de vârstă acordate în baza prevederilor art. 49 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 22 ianuarie 2016, cu modificările și completările ulterioare.

Art. III. — Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 22 ianuarie 2016, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu modificarea adusă prin prezenta lege, va fi republicată în Monitorul Oficial al României, dându-se textelor o nouă numerotare.”

20. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, prevederile legale criticate contravin dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (3)—(5) privind principiile statului de drept, separației și echilibrului puterilor în stat, legalității și securității juridice, ale art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii, ale art. 16 privind egalitatea în drepturi, ale art. 44 privind dreptul de proprietate privată, ale art. 69 alin. (2) privind mandatul reprezentativ, ale art. 79 alin. (2) privind rolul Consiliului Legislativ și ale art. 147 alin. (4) privind efectul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, precum și dispozițiilor art. 1 privind protecția proprietății din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. De asemenea, sunt invocate prevederile art. 1 alin. (2), ale art. 3 alin. (1), ale art. 6 alin. (1), (3) și (4), ale art. 10 alin. (1), ale art. 20, 21 și 22 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010.

21. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că autorii acesteia formulează critici de neconstituționalitate extrinsecă prin raportare la inconsistențele expunerii de motive a propunerii legislative, la lipsa solicitării fișei financiare și la încălcarea rolului Consiliului Legislativ.

22. Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind inconsistențele expunerii de motive a propunerii legislative, Curtea reține că, în jurisprudența sa, a statuat că, de principiu, nu are competența de a controla modul de redactare a expunerilor de motive ale diverselor legi adoptate. Expunerea de motive și cu atât mai puțin modul său de redactare nu au consacrat constituțională. Curtea a reținut că expunerea de motive, prin prisma art. 1 alin. (5) din Constituție, este un document de motivare necesar în cadrul procedurii de adoptare a legilor, însă, odată adoptată legea, rolul său se reduce la facilitarea înțelegerii acesteia. Prin urmare, expunerea de motive a legii nu este decât un instrument al uneia dintre metodele de interpretare consacrate — metoda de interpretare teleologică. Aceasta presupune stabilirea sensului unei dispoziții legale ținându-se seama de finalitatea urmărită de legiuitor la adoptarea actului normativ din care face parte acea dispoziție. Astfel, expunerea de motive este doar un instrument dintre multe altele ale unei metode interpretative. Faptul că aceasta nu este suficient de precisă sau că nu lămurește toate aspectele de conținut ale normei nu duce la concluzia că însăși norma respectivă este neconstituțională pentru acest motiv, ea având doar o funcție de suport în interpretarea normei adoptate (Decizia nr. 238/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 666 din 28 iulie 2020, paragraful 36).

23. În privința criticilor de neconstituționalitate privind încălcarea art. 111 alin. (1) din Constituție, prin nesolicitarea fișei financiare, Curtea observă că acest text constituțional stabilește

că, în cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, solicitarea de către Parlament a informării din partea Guvernului este obligatorie. Art. 111 alin. (1) din Constituție nu poate fi interpretat decât în sensul că solicitarea acestei informări este necesară numai dacă inițiativa legislativă conduce la o creștere a cheltuielilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat. Așadar, nu orice modificare a prevederilor acestor bugete face necesară solicitarea informării. În cazul de față, prin eliminarea indemnizației pentru limită de vârstă, nu se produce o creștere a cheltuielilor bugetare, ci, din contră, o scădere a lor. Prin urmare, Curtea constată că art. 111 alin. (1) din Constituție nu își găsește aplicarea în contextul normativ menționat.

24. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea rolului Consiliului Legislativ sunt, de asemenea, neîntemeiate. Faptul că acest organism a subliniat necesitatea obținerii unor analize din partea Guvernului prin raportare la art. 111 alin. (1) din Constituție, iar Parlamentul nu a procedat în acest sens, nu poate fi considerată o încălcare a rolului Consiliului Legislativ, prevăzut de art. 79 din Constituție, mai ales că o asemenea informare nu era necesară.

25. Pentru examinarea criticilor de neconstituționalitate intrinsecă, în prealabil, Curtea observă că prima reglementare referitoare la crearea unui sistem de pensionare propriu al parlamentarilor a fost Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 380 din 3 mai 2006, care, prin capitolul X, a stabilit regimul pensionării parlamentarilor. Acest sistem se întemeia pe stagiul de cotizare și vârsta de pensionare corespunzătoare din sistemul public de pensii, corelate cu numărul mandatelor de parlamentar obținute, care era raportat la modul de stabilire a pensiei de serviciu a judecătorilor și procurorilor (Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor), sens în care art. 49 alin. (1)—(3) și (5) din lege stabilea că „(1) Deputații și senatorii, la împlinirea condițiilor de pensionare prevăzute de Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, respectiv stagiul de cotizare și vârsta de pensionare, beneficiază de pensie în cuantum prevăzut de art. 82 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților, republicată, cu modificările ulterioare, dacă au deținut cel puțin trei mandate de parlamentar.

(2) De pensie beneficiază și deputații și senatorii care au deținut două sau un mandat de parlamentar, caz în care cuantumul pensiei, calculată conform alin. (1), se diminuează cu 20% și, respectiv, 40%.

(3) Pentru mandate incomplete, pensiile prevăzute la alin. (2) se diminuează sau se majorează în mod proporțional. [...]

(5) Prevederile alin. (1)—(4) se aplică în mod corespunzător deputaților și senatorilor al căror mandat s-a derulat și a expirat în perioada 1990—2004.”

26. Prin Decizia nr. 279 din 22 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323 din 11 aprilie 2006, Curtea a statuat că, precum în cazul regimului indemnizațiilor, nicio prevedere din Constituție nu impune uniformitatea sistemului de pensii. De altfel, nu numai pentru deputați și senatori, ci și pentru alte categorii socioprofesionale — cum sunt magistrații, cadrele militare, diplomații și alte categorii — s-au stabilit, prin legi speciale, sisteme derogatorii de la sistemul general de pensii. Diferențierea, în toate aceste cazuri, nu este contrară prevederilor art. 16 din Constituție și se justifică prin specificitatea activității acestor categorii socioprofesionale. Nu se poate reține nici încălcarea prevederilor art. 15 alin. (2)

din Constituție privind neretroactivitatea legilor, dispozițiile criticate urmând să se aplice în viitor, de la data intrării în vigoare a acestei legi. În privința dimensionării pensiilor parlamentarilor, ca și în cazul dimensionării indemnizațiilor și a altor avantaje și servicii la îndemâna acestora, Curtea Constituțională nu are competența să se pronunțe, eventualele disproporții urmând să fie sancționate politic de către electorat.

27. După 4 ani de la adoptarea Legii nr. 96/2006, prin Legea nr. 119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 441 din 30 iunie 2010, pensiile de serviciu ale deputaților și ale senatorilor au devenit pensii în înțelesul Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale [art. 1 lit. f) din Legea nr. 119/2010].

28. Ulterior, Legea nr. 357/2015 pentru completarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 975 din 29 decembrie 2015, nu a mai reglementat un sistem propriu de pensionare, ci a introdus dreptul la indemnizația pentru limită de vârstă.

29. Legea nr. 7/2021 pentru modificarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 186 din 24 februarie 2021, a eliminat dreptul la indemnizația pentru limită de vârstă.

30. Prin Decizia nr. 261 din 5 mai 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 570 din 10 iunie 2022, s-a constatat neconstituționalitatea Legii nr. 7/2021, Curtea stabilind că această lege a fost adoptată cu încălcarea art. 1 alin. (3) și (5), a art. 75 și a art. 76 alin. (3) din Constituție. Curtea a reținut că, în acest caz, constatarea neconstituționalității legii analizate nu are ca efect apariția unui vid legislativ, ci determină reintrarea în fondul activ al legislației a normelor abrogate, după publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

31. La data publicării deciziei antereferte, art. 49 și 50 din Legea nr. 96/2006 privind indemnizația pentru limită de vârstă au reintrat în fondul activ al legislației.

32. Legea nr. 192/2023, criticată prin prezenta excepție de neconstituționalitate, a abrogat, din nou, art. 49 și 50 din Legea nr. 96/2006, începând cu 1 iulie 2023.

33. Analizând dinamica legislativă în domeniu, Curtea constată că un drept acordat într-o legislatură a fost eliminat în legislatura următoare, ceea ce, pe de o parte, demonstrează o atitudine inconsecventă a Parlamentului, iar, pe de altă parte, conduce la o nesiguranță și insecuritate juridică vădită în privința destinatarului normei. Astfel, dreptul acordat în legislatura 2004—2008 a fost eliminat în legislatura 2008—2012, iar dreptul acordat în legislatura 2012—2016 a fost eliminat (de două ori) în legislatura 2020—2024. Rezultă, totodată, o existență intermitentă, incertă și nesigură a drepturilor bănești stabilite în considerarea mandatului de deputat/senator exercitat.

34. Prin Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1274 din 22 decembrie 2020, Curtea a statuat că indemnizația pentru limită de vârstă este un drept asimilat pensiei de serviciu (paragraful 100) și că legiuitorul este liber să acorde, să modifice sau să suprimă componenta suplimentară a pensiei de serviciu, în funcție de posibilitățile financiare ale statului, doar în ceea ce privește pensiile care nu beneficiază de protecția constituțională (paragraful 155). Prin Decizia nr. 261 din 5 mai 2022, precitată, Curtea a reținut că drepturile patrimoniale acordate deputaților și senatorilor ulterior încetării mandatului lor nu pot fi afectate de o insecuritate juridică vădită, întrucât reprezintă unul dintre

elementele constitutive ale statutului constituțional al membrilor Parlamentului, fiind intrinsec legate de regimul constituțional al protecției mandatului reprezentativ (paragraful 75).

35. Art. 65 alin. (2) lit. j) din Constituție prevede următoarele: „(2) Camerele își desfășoară lucrările și în ședințe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorității deputaților și senatorilor, pentru: [...] j) stabilirea statutului deputaților și al senatorilor, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora”. Art. 73 alin. (3) lit. c) din Constituție prevede că „(3) Prin lege organică se reglementează: [...] c) statutul deputaților și al senatorilor, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora”.

36. Din analiza considerentelor indicate, precum și a textelor constituționale anterior citate, Curtea observă că o consacrare expresă din punct de vedere constituțional o are numai indemnizația deputaților și a senatorilor, înțelesă ca indemnizație acordată pentru activitatea desfășurată în cursul mandatului. În schimb, indemnizația acordată după încetarea mandatului se încadrează în sintagma „celorlalte drepturi ale acestora”.

37. Potrivit art. 30 din Legea nr. 96/2006, „(1) Drepturile și libertățile ce decurg din mandatul de deputat sau de senator sunt specifice acestei demnități publice și se fundamentează pe drepturile și libertățile generale ale cetățeanului, completate cu ceea ce implică în mod special exercitarea mandatului. (2) Drepturile, libertățile, ca și obligațiile deputatului sau senatorului sunt politice și **patrimoniale**; prin exercitarea acestora se realizează conținutul politic al mandatului, precum și strategia **măsurilor de protecție a mandatului și a titularului acestuia**”.

38. Prin urmare, Curtea reține că în sfera sintagmei „celorlalte drepturi ale acestora”, cuprinsă în art. 65 alin. (2) lit. j) și art. 73 alin. (3) lit. c) din Constituție, se încadrează o largă sferă de drepturi de natură patrimonială ale deputaților și ale senatorilor care cuprind diurnele de deplasare și cazare, cheltuieli de protocol și de transport, dreptul la asistență medicală ori dreptul la vechimea în muncă (art. 41 și 43—48 din Legea nr. 96/2006), unele dintre acestea fiind o expresie specifică a unor texte constituționale (spre exemplu, dreptul la asistență medicală), altele fiind drepturi de natură exclusiv legală (spre exemplu, cheltuielile de protocol). Între drepturile de natură patrimonială se identifică și indemnizația acordată ulterior încetării mandatului, care, la rândul său, reprezintă un drept ce se poate acorda deputaților și senatorilor în considerarea mandatului reprezentativ pe care l-au exercitat. Toate aceste măsuri/drepturi sunt elemente constitutive ale statutului constituțional al membrilor Parlamentului, având drept scop protejarea mandatului reprezentativ.

39. Însă trebuie precizat că, spre deosebire de indemnizația acordată în timpul mandatului, ce are consacrare și protecție constituțională, celelalte drepturi patrimoniale ale parlamentarilor nu decurg din prevederile Constituției și se încadrează în marja de apreciere a Parlamentului. Dintre acestea, drepturile care nu rezultă sau nu decurg din anumite dispoziții constituționale ca măsuri de protecție a mandatului reprezentativ sunt la discreția legiuitorului, iar determinarea sferei lor de cuprindere ține de opțiunea sa exclusivă. Curtea nu se poate subroga în această marjă de apreciere a legiuitorului pentru că ar însemna ca ea însăși să preia atribuții și competențe specifice autorității legiuitoare, intruzionând în prerogativele constituționale ale acesteia.

40. Legitimitatea democratică de care se bucură Parlamentul constituie temeiul constituțional exclusiv care îi dă prerogativa de a configura sistemul de drepturi acordate membrilor săi pentru ca aceștia să își poată îndeplini mandatul reprezentativ

pe care l-au dobândit. Așadar, revine Parlamentului să aprecieze stabilirea acestor drepturi, criteriile după care se acordă, conținutul, cuantumul, modul de calcul al acestora.

41. Singura măsură de protecție a mandatului de natură patrimonială reglementată expres de Constituție este indemnizația acordată în cursul mandatului, alte drepturi rezultă sau decurg din textul Constituției (dreptul la asistență medicală), în timp ce celelalte drepturi care se subsumează statutului deputaților și al senatorilor se acordă prin lege — având, așadar, numai o natură legală —, iar variatele și multiplele lor forme de realizare se stabilesc de legiuitor, care dispune de o largă marjă de apreciere în acest sens. Ca atare, „celelalte drepturi” pot varia în timp, în funcție de necesitățile de protecție a mandatului reprezentativ, măsurile de protecție de domeniul legii având un conținut variabil în timp.

42. Prin urmare, Parlamentul, optând pentru acordarea indemnizației pentru limită de vârstă, și-a exercitat marja de apreciere în privința stabilirii drepturilor aferente statutului deputaților și al senatorilor. Abrogarea dispozițiilor legale care instituiau acest drept s-a realizat în baza aceleiași marje de apreciere, considerându-se că celelalte drepturi normativizate reprezintă o protecție suficientă acordată mandatului parlamentar. Curtea nu are competența de a se substitui acestei marje de apreciere și nu poate să stabilească faptul că eliminarea uneia sau a alteia dintre măsurile de protecție de natură legală afectează nivelul constituțional de protecție a mandatului reprezentativ. De aceea, **legea criticată nu încalcă art. 69 din Constituție.**

43. Întrucât, prin deciziile sale anterioare, Curtea nu a stabilit că indemnizația pentru limită de vârstă are o natură constituțională, **rezultă că art. 147 alin. (4) din Constituție nu a fost încălcat.**

44. În schimb, trebuie evidențiat faptul că, odată ce drepturile legale cu caracter patrimonial au fost acordate, Parlamentul are obligația constituțională de a adopta o conduită consecventă din punct de vedere normativ, neputând acorda sau retrage succesiv același drept în privința beneficiarilor legii, pentru că, astfel, s-ar plasa în sfera arbitrarului și ar afecta securitatea juridică, element component și esențial al statului de drept.

45. Pensia de serviciu, reglementată inițial în anul 2006, precum și indemnizația pentru limită de vârstă, începând cu anul 2016, acordate deputaților și senatorilor au aceeași finalitate, respectiv de a stabili alte drepturi patrimoniale în considerarea mandatului reprezentativ exercitat odată cu împlinirea vârstei de pensionare. După acordarea acestor drepturi, legiuitorul a adoptat soluții normative inconsecvente, legea criticată înscriindu-se în aceeași linie de inconsecvență normativă, întrucât a stabilit, pe de o parte, **retragerea dreptului la indemnizația pentru limită de vârstă în privința persoanelor care aveau deja în plată respectivele drepturi** și, pe de altă parte, **eliminarea dreptului la indemnizația pentru limită de vârstă în privința persoanelor care îndeplineau condițiile stabilite de lege cu referire la mandatul parlamentar deja exercitat, mai puțin vârsta de pensionare.**

46. Indemnizația pentru limită de vârstă nu are o existență nesigură sau afectată de alte condiții exterioare calității de deputat sau senator, care ar putea să o înlăture, astfel încât simpla exercitare a unui mandat complet generează, potrivit și în condițiile legii, un drept la această indemnizație la data împlinirii vârstei de pensionare. Legiuitorul trebuie să acorde o protecție egală acesteia în privința deputaților și a senatorilor care au exercitat un mandat complet, indiferent că indemnizația a fost sau nu a fost pusă în plată, dreptul fiind consolidat odată ce deputatul/senatorul a exercitat un mandat complet anterior intrării în vigoare a Legii nr. 192/2023.

47. Punerea în plată a indemnizației pentru limită de vârstă anterior intrării în vigoare a Legii nr. 192/2023 nu relevă decât o chestiune de exigibilitate, și nu una de substanță, care să invalideze raționamentul de mai sus.

48. Din punctul de vedere al existenței beneficiului dreptului la indemnizația pentru limită de vârstă trebuie realizată o congruență deplină între tratamentul juridic aplicat celor două categorii de persoane, a căror situație juridică este și trebuie calificată ca fiind o *facta praeterita*, un raport deja epuizat sub aspectul dreptului la indemnizația pentru limită de vârstă, asupra căruia nu se mai poate interveni.

49. Curtea subliniază că situația acestora se diferențiază net de cea a persoanelor care încă nu au exercitat cel puțin un mandat complet de deputat sau senator la data intrării în vigoare a Legii nr. 192/2023 și care nu sunt îndreptățite să beneficieze de o indemnizație pentru limită de vârstă. Această situație juridică este o *facta futura*, pe care legiuitorul o poate reglementa/configura/structura în marja sa largă de apreciere. Se realizează, astfel, distincția dintre (a) consecințele și efectele deja trecute, epuizate sau complet realizate ale unor acte sau situații juridice anterioare (*facta praeterita*) și (b) consecințele și efectele viitoare, adică nerealizate în momentul intrării în vigoare a noii legi, ale actelor sau situațiilor juridice ulterioare acestui moment (*facta futura*).

50. Prin urmare, persoanele care au exercitat cel puțin un mandat complet de deputat sau senator până la data intrării în vigoare a Legii nr. 192/2023 și aveau în plată indemnizația pentru limită de vârstă au dobândit un *bun* — potrivit art. 44 alin. (1) teza întâi din Constituție coroborat cu art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale —, întrucât la data intrării în vigoare a Legii nr. 192/2023 au exercitat deja un mandat parlamentar complet, iar, odată ce mandatul (complet) a fost exercitat, în mod implicit și automat i se atașează această indemnizație. În privința acestora, indemnizația pentru limită de vârstă aflată în plată este un drept deja consolidat și bine caracterizat, iar legiuitorul, prin retragerea normativă a acestui drept, a nesocotit dreptul lor de proprietate privată și, în același timp, a creat o insecuritate juridică vădită, încălcând componenta de neretroactivitate a securității juridice.

51. În ceea ce privește persoanele care au exercitat cel puțin un mandat complet de deputat sau senator până la data intrării în vigoare a Legii nr. 192/2023, însă nu aveau în plată indemnizația pentru limită de vârstă, Curtea reține că acestea au vocația de a dobândi în mod efectiv indemnizația pentru limită de vârstă, întrucât legea stabilește două condiții cumulative, și anume: exercitarea cel puțin a unui mandat complet și împlinirea vârstei legale de pensionare, acestea fiind, totodată, și interdependente pentru exercițiul efectiv al dreptului. Fiind interdependente, eliminarea normativă a dreptului la indemnizația pentru limită de vârstă în privința acestora a creat o insecuritate juridică vădită, încălcând componenta de neretroactivitate a securității juridice.

52. Curtea, în jurisprudența sa, a subliniat că principiul securității juridice exprimă, în esență, faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă să o creeze, impunând ca legea să fie accesibilă și previzibilă (Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012). Securitatea juridică a persoanei se definește ca un complex de garanții de natură constituțională sau cu valențe constituționale inerente statului de drept, în considerarea cărora legiuitorul are obligația constituțională de a asigura atât o stabilitate firească dreptului, cât și valorificarea în condiții optime

a drepturilor și libertăților fundamentale (Decizia nr. 454 din 4 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 836 din 1 octombrie 2018, paragraful 68).

53. Curtea a mai statuat că securitatea juridică reprezintă una dintre valorile fundamentale ale statului, fiind cuprinsă în mod implicit la art. 1 din Constituție, și reprezintă o garanție a statului de drept, iar rațiunea sa constă tocmai în a proteja individul de arbitrar, mai ales în relațiile dintre individ și stat. De altfel, Curtea a statuat, în jurisprudența sa, că, deși nu este în mod expres consacrat de Legea fundamentală, acest principiu se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. În legătură cu acest principiu, instanța europeană a reținut că „unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice” (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza *Androne împotriva României*, paragraful 44, Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99). Curtea europeană a mai statuat că, „odată ce a fost adoptată o soluție de către stat, ea trebuie implementată cu o claritate și o coerență rezonabile pentru a evita pe cât posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiecții de drept” (Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza *Păduraru împotriva României*, paragraful 92) — a se vedea, în același sens, Decizia Curții Constituționale nr. 467 din 2 august 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 727 din 7 august 2023, paragraful 146.

54. Retragerea indemnizației pentru limită de vârstă aflate deja în plată afectează integritatea și substanța unui drept legal dobândit/consolidat. Evenimente viitoare și incerte — de natură normativă — nu pot influența negativ dreptul care a fost dobândit și a intrat în sfera patrimonială a persoanei. De asemenea, efectele deja epuizate ale unui act — exercitarea mandatului

reprezentativ — nu pot fi repuse permanent în discuție, starea de incertitudine și nesiguranță neputând fi opusă unei situații juridice certe și definitiv consolidate.

55. Neretroactivitatea este o garanție pentru cetățean, o protecție constituțională acordată în beneficiul său. Securitatea juridică cere și impune o protecție ascendentă, de sporire a garanțiilor referitoare la conservarea dreptului care a fost dobândit prin exercitarea mandatului. Orice încercare de reconsiderare a modului de valorificare a mandatelor deja exercitate în planul indemnizației pentru limită de vârstă afectează securitatea juridică în componenta garanției de neretroactivitate a legii (a se vedea, în sensul celor de mai sus, *mutatis mutandis*, Decizia nr. 467 din 2 august 2023, precizată, paragrafele 145 și 147—150).

56. Prin urmare, Curtea constată că, prin prisma art. 1 alin. (3) și (5), a art. 15 alin. (2) și a art. 44 alin. (1) teza întâi și alin. (2) din Constituție, art. I din Legea nr. 192/2023 este constituțional în măsura în care nu se aplică deputaților/senatorilor care au exercitat cel puțin un mandat parlamentar complet anterior intrării în vigoare a legii, iar art. II din Legea nr. 192/2023 este neconstituțional.

57. Având în vedere cele stabilite, Curtea constată că, sub aspectul efectelor prezentei decizii, repararea prejudiciului cauzat beneficiarilor indemnizației pentru limită de vârstă, care o aveau în plată, se va realiza *ex officio*, indiferent dacă aceștia au promovat sau nu o acțiune în justiție, începând cu data încetării plății acesteia, respectiv 1 iulie 2023, și, totodată, urmează, pe de o parte, să se reia plata indemnizațiilor pentru limită de vârstă aflate în plată la data intrării în vigoare a Legii nr. 192/2023 în privința tuturor beneficiarilor antereferiți, iar, pe de altă parte, să se acorde această indemnizație deputaților/senatorilor care au exercitat cel puțin un mandat parlamentar complet anterior intrării în vigoare a legii și care au împlinit vârsta de pensionare prevăzută de lege după data de 1 iulie 2023.

58. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi în privința pct. 1 și 3 din dispozitiv, și cu majoritate de voturi în privința pct. 2,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. I din Legea nr. 192/2023 pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor sunt constituționale în măsura în care nu se aplică deputaților/senatorilor care au exercitat cel puțin un mandat parlamentar complet anterior intrării sale în vigoare.

2. Admite excepția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. II din Legea nr. 192/2023 pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor sunt neconstituționale.

3. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate și constată că Legea nr. 192/2023 pentru abrogarea capitolului XI din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor este constituțională în raport cu criticile de neconstituționalitate extrinsecă.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Tribunalului Vrancea — Secția I civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 28 noiembrie 2023.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
MARIAN ENACHE

Prim-magistrat-asistent,
Benke Károly

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

pentru modificarea și completarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 1.188/2022 privind aprobarea Planului național de cercetare, dezvoltare și inovare 2022—2027

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — Anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.188/2022 privind aprobarea Planului național de cercetare, dezvoltare și inovare 2022—2027, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 969 și 969 bis din 5 octombrie 2022, se modifică și se completează după cum urmează:

1. **Punctul 5.3 se modifică și va avea următorul cuprins:**

„5.3 **Programul Organizații de cercetare performante**

Scop: Îmbunătățirea performanței instituționale a organizațiilor de cercetare de drept public sau de drept privat, prin susținerea și dezvoltarea competențelor de cercetare existente la nivel instituțional, precum și al capacității de transfer a unor rezultate aplicabile

Obiectivele programului:

a) susținerea planurilor de dezvoltare instituțională în vederea creșterii performanțelor în domeniul de activitate, la nivelul departamentelor și colectivelor de cercetare;

b) reducerea gradului de fragmentare a sistemului național de cercetare-dezvoltare, prin stimularea constituirii de consorții CDI, a fuziunii voluntare a organizațiilor de cercetare și a trecerii voluntare a institutelor naționale de cercetare-dezvoltare în coordonarea instituțiilor de învățământ superior de stat;

c) crearea de consorții între infrastructurile similare sau complementare, capabile să ofere pachete integrate de servicii de cercetare;

d) susținerea competențelor naționale din instituții de cercetare în domeniile de specializare inteligentă;

e) dezvoltarea capacității proprii a organizațiilor de cercetare în următoarele direcții: valorificarea și difuzarea cunoștințelor și rezultatelor de cercetare; acordarea de asistență tehnică și de servicii științifice și tehnologice de înalt nivel în domenii prioritare; inițierea și dezvoltarea colaborărilor viabile cu parteneri din mediul economic public și privat; creșterea gradului de implicare și vizibilitate pe plan internațional; adoptarea de practici specifice științei deschise;

f) aducerea de valoare adăugată în sistemul național CDI și integrarea organizațiilor de cercetare românești în Spațiul european de cercetare (ERA) și/sau Spațiul european al învățământului superior (EHEA);

g) concentrarea și utilizarea în comun a resurselor CDI (infrastructură, resurse umane).

Indicatori de rezultat:

a) număr de parteneriate internaționale consolidate/dezvoltate;

b) număr de mecanisme de finanțare dezvoltate (granturi interne, concursuri studenți și altele asemenea);

c) număr de laboratoare de tip *living lab/fab lab* create;

d) număr de studenți/doctoranzi sprijiniți;

e) număr de evenimente de comunicare și popularizare a științei organizate;

f) instituții finanțate, cu planuri strategice îmbunătățite/competitive;

g) instituții finanțate, în urma constituirii de consorții CDI, fuziunea organizațiilor de cercetare sau trecerea institutelor naționale de cercetare-dezvoltare în coordonarea instituțiilor de învățământ superior de stat, în conformitate cu Legea nr. 25/2023 privind integrarea voluntară a organizațiilor de cercetare, dezvoltare și inovare din România în Spațiul European de Cercetare, precum și pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică.

Tipuri de proiecte:

Proiecte de dezvoltare instituțională

Scop: Susținerea proiectelor de dezvoltare instituțională pentru universitățile de stat și institutele aflate în subordonarea sau coordonarea acestora, institutele naționale de cercetare-dezvoltare (INCD-uri) din România și institutele Academiei Române, în vederea creșterii capacității și performanței instituționale

Obiective specifice:

a) implementarea planului strategic de dezvoltare instituțională în vederea îmbunătățirii performanțelor de cercetare, dezvoltare și inovare în domeniul de activitate;

b) valorificarea infrastructurii de cercetare existentă, prin creșterea gradului de utilizare și deschiderea accesului către operatori din mediul public și privat;

c) susținerea activităților de cercetare-dezvoltare ale studenților;

d) dezvoltarea capacității de inovare și antreprenariat la nivel instituțional și individual;

e) consolidarea unor parteneriate internaționale, corespunzător priorităților strategice ale instituției;

f) creșterea vizibilității naționale și internaționale;

g) promovarea interesului pentru știință și inovare;

h) dezvoltarea capacității instituționale pentru implementarea practicilor științei deschise (*open science*), astfel încât să se asigure alinierea cu recomandările și politicile Uniunii Europene privind știința deschisă.

Direcții de acțiune (intervenție) și tipuri de activități eligibile:

a) valorificarea infrastructurii de cercetare existente: exploatarea și utilizarea, dar și angajarea de noi cercetători pentru operarea infrastructurii;

b) dezvoltarea infrastructurii de inovare și antreprenariat (inclusiv antreprenariat social): crearea de laboratoare de tip *living lab/fab lab*, concursuri de antreprenariat, programe de antreprenariat și accelerare; premii de inovare, creativitate și antreprenariat; dezvoltare de platforme STEAM în parteneriat cu școli și licee;

c) mecanisme de cofinanțare: scheme de granturi de interes instituțional (de exemplu, studiul diasporei, *big data* pentru științe sociale, *data science & engineering*, agricultura 4.0, sănătate publică și altele asemenea); granturi pentru dezvoltarea de competențe în domenii strategice; granturi pentru dezvoltarea de competențe necesare implementării științei deschise (managementul datelor de cercetare, dezvoltarea și integrarea de infrastructură, servicii și depozite digitale ș.a.); granturi interne pentru studenți. Pentru această activitate, instituția derulează sau urmează să dezvolte programe a căror finanțare se face în proporție de minimum 50% din surse proprii;

d) pregătire strategică și comunicare, colaborări internaționale: studii de poziționare strategică, workshopuri exploratorii; școli de vară/studii avansate; studii de *foresight*, mobilități pentru dezvoltarea colaborărilor internaționale la nivel instituțional; strategii de comunicare.

O propunere de proiect poate aborda una sau mai multe direcții de acțiune (intervenție).

Finanțarea instituțională complementară

Scop: Susținerea capacității instituționale a organizațiilor publice de cercetare de a răspunde la provocările economice și societale, pe baza performanței rezultatelor obținute în producerea de cunoaștere și a impactului economic și societal al activităților de cercetare și transfer tehnologic

Normele metodologice de evaluare se stabilesc prin ordin al conducătorului autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare.

Proiecte de stimulare a integrării voluntare a organizațiilor de cercetare

Scop: Creșterea performanței și capacității instituționale a organizațiilor de cercetare de drept public sau de drept privat, prin finanțarea organizațiilor rezultate în urma procesului de integrare voluntară în conformitate cu Legea nr. 25/2023

Obiective specifice:

a) implementarea planului strategic de dezvoltare instituțională în vederea îmbunătățirii performanțelor de cercetare, dezvoltare și inovare în domeniul de activitate;

b) valorificarea infrastructurii de cercetare rezultate în urma integrării, prin creșterea gradului de utilizare în comun și deschiderea accesului către operatori din mediul public și privat;

c) valorificarea resursei umane de cercetare rezultate în urma integrării, prin dezvoltarea unor parteneriate internaționale și participarea la: programele-cadru europene, programele de dezvoltare (inter-)regionale, inițiativele europene și internaționale, programele operaționale naționale;

d) creșterea impactului socioeconomic al rezultatelor cercetării, dezvoltării și inovării;

e) promovarea cooperării între actorii din domeniul cercetării și inovării în jurul unor teme de cercetare comune;

f) crearea și susținerea de noi locuri de muncă în sistemul național de CDI;

g) creșterea capacității instituționale prin dezvoltarea de noi strategii în domenii specifice: recrutarea personalului de cercetare prin ERA Talent Platform, promovarea științei deschise, marketing, inovare, proprietate intelectuală, transfer tehnologic, comercializare, susținere întreprinderi inovatoare (tip start-up/spin-off), digitalizare;

h) dezvoltarea profesională a cercetătorilor și personalului suport prin stagii de perfecționare de scurtă durată, schimb de experiență cu întreprinderi inovatoare, contribuție la derularea programelor de studii universitare și postuniversitare, cursuri de formare și specializare;

i) adoptarea și implementarea cartei și codului cercetătorilor și obținerii logoului «HR Excellence in Research».”

2. La punctul 5.6, subpunctul 5.6.1 se modifică și va avea următorul cuprins:

„5.6.1 Subprogramul Parteneriate pentru agenda strategică

Tipuri de proiecte:

Provocări — Agil

Scop: Dezvoltarea de parteneriate între organizațiile de cercetare ce propun fie soluții la provocări punctuale din cadrul Agendei strategice de cercetare, fie progrese substanțiale în înțelegerea fenomenelor asociate acestor provocări

Parteneriatul poate include și întreprinderi, dar și beneficiari finali ai rezultatelor. Perioada de implementare este de maximum 24 de luni.

Provocări — Schimbare

Scop: Abordarea multi-, inter- și transdisciplinară a provocărilor societale stabilite în Agenda strategică de cercetare, prin constituirea unor consorții mai largi de organizații de cercetare (minimum 3 organizații diferite)

Parteneriatul poate include și întreprinderi, și beneficiari finali ai rezultatelor, cu o durată de maximum 48 de luni pentru implementarea proiectului.

Centre de excelență

Scop: Constituirea de parteneriate într-o zonă de excelență științifică demonstrată ale unor organizații de cercetare (minimum 4 organizații), pentru a crea masa critică și interdisciplinaritatea necesare adresării unor provocări din Agenda strategică de cercetare

Parteneriatele se construiesc pe o agendă comună de cercetare și inovare, ce poate aborda o arie extinsă de teme de interes. Se finanțează cu precădere resursa umană implicată, accentul fiind pus pe interdisciplinaritate, colaborare și masă critică. Centrele de excelență sunt poli instituționali, inclusiv pentru atragerea și menținerea cercetătorilor din străinătate.

Perioada de implementare este de 5—7 ani.

CDI pentru securitate cibernetică

Scop: Întărirea capacității de răspuns a României la provocările în materie de securitate cibernetică, din perspectiva cercetării, dezvoltării, inovării și digitalizării în domeniu și asimilării tehnologiilor emergente, contribuind astfel la construirea unui spațiu cibernetic deschis și securizat și la creșterea încrederii cetățenilor în instrumentele și serviciile digitale

Se dezvoltă parteneriate între organizațiile de cercetare de drept public sau privat și/sau întreprinderi ce propun soluții CDI în domeniul «Securitate civilă pentru societate» stabilit în Agenda strategică de cercetare, cu zona de impact societal «Creșterea securității cibernetică și menținerea unui mediu online mai sigur».

CDI în medicină personalizată

Scop: Susținerea cercetării, dezvoltării și inovării de vârf prin aplicarea și generarea unor tehnologii și metodologii de profilări moleculare, cercetare în genomică, imagistică medicală, în vederea instituirii unor măsuri terapeutice personalizate și de prevenție; oferirea unor soluții la gestionarea volumelor mari de date clinice și biologice diversificate, interoperabilitate și standardizare în utilizarea noilor tehnologii/metodologii

Se dezvoltă parteneriate între organizațiile de cercetare de drept public sau privat și/sau întreprinderi ce propun soluții CDI în domeniul «Sănătate», stabilit în Agenda strategică de cercetare.”

3. La punctul 5.7 subpunctul 5.7.1, tipul de proiecte Bursa de nevoi „de la idee la piață” se modifică și va avea următorul cuprins:

„Bursa de nevoi «de la idee la piață»

Scop: Rezolvarea problemelor și provocărilor identificate în zona publică, prin competiții specifice/dedicate cu scopul de a stimula cercetătorii, organizațiile de cercetare și beneficiarii privați să găsească și să dezvolte soluții inovative și durabile

Programul constă într-un proces de finanțare etapizat de la idee la transferul în piață, de la nivelul de maturitate tehnologică TRL 1 (idee) la nivelul de maturitate tehnologică TRL 8 (implementare precomercială), în 3 etape. Fiecare etapă are rolul de a filtra soluțiile propuse în funcție de gradul de inovare, stadiul de dezvoltare, riscul de implementare și apropierea de piață. Pentru fiecare nevoie identificată se va trece, de regulă, prin cele 3 etape, dar nu este exclusă finanțarea în 2 etape, cu condiția ca intrarea în proces să se facă la un TRL superior.

Etape:

a) selectarea ideilor care pot rezolva provocarea și finanțarea lor inițială cu scopul de a ajunge în faza de concept funcțional (nivel de maturitate tehnologică TRL 4): în prima etapă se vor selecta și finanța până la 10 proiecte, cu o durată de implementare de până la 9 luni. Pot participa echipe din organizații de cercetare publice și private;

b) selectarea și finanțarea inițiativelor care au potențialul de a ajunge la stadiul de produs minim viabil (nivel de maturitate tehnologică TRL 7): în etapa a 2-a, proiectele pot beneficia de cofinanțare privată și implicarea beneficiarilor privați. Această etapă vine în întâmpinarea organizațiilor private dispuse să deschidă procesele interne de inovare, pentru a susține fluxul de idei și crearea de noi tehnologii și produse. În etapa a 2-a vor fi selectate până la 5 proiecte cu o finanțare publică care poate să fie de până la 10 ori finanțarea primită în etapa anterioară și o durată de implementare de până la 18 luni;

c) selecția și finanțarea soluțiilor care au cea mai mare șansă de a ajunge în piață (nivel de maturitate tehnologică TRL 8). Etapa a 3-a are ca scop finalizarea tehnologiei sau produsului și demonstrarea că funcționează în condițiile preconizate. În etapa a 3-a vor fi selectate și finanțate 1 sau 2 proiecte cu o finanțare de până la 10 ori din finanțarea primită în etapa anterioară și o durată de implementare de până la 18 luni.

Proiectele vor fi monitorizate de un manager de program pe parcursul tuturor etapelor cu scopul de a ghida echipele de cercetare și de a asigura rezultatele programului. Managerul de program va avea rolul de coordonare a mai multor astfel de competiții ale bursei de nevoi.”

4. La punctul 5.7 subpunctul 5.7.3, tipul de proiecte Stimularea exportului high-tech se modifică și va avea următorul cuprins:

„Stimularea inovării în întreprinderile prezente pe piața internațională

Scop: Dezvoltarea produselor și tehnologiilor high-tech care înglobează tehnologie românească patentată

Programul se adresează întreprinderilor prezente pe piața internațională cu produse și tehnologii high-tech, prin exploatarea dreptului de proprietate asupra brevetelor de invenție.”

5. La punctul 5.8 subpunctul 5.8.1, tipul de proiecte Parteneriate și misiuni europene se modifică și va avea următorul cuprins:

„Parteneriate și misiuni europene

Scop: Participarea și asigurarea contribuției financiare la programele de activități de CD organizate în cadrul parteneriatelor europene (cofinanțate, instituționalizate și programate în comun) și misiunilor asociate Programului-cadru Orizont 2020/Orizont Europa, pe baza unui mecanism de guvernare, selecție, decizie, implementare, monitorizare și evaluare a participării României la parteneriatele europene și misiuni

Sunt avute în vedere și inițiativele de programare comună (JPIs), precum și cele de tip ERANet — cofund, care sunt instrumente de sine stătătoare înființate în Orizont 2020 și continuă să funcționeze cu noi apeluri de proiecte transnaționale cu finanțare proprie, națională și în Orizont Europa, nefăcând parte din categoria parteneriatelor europene sau din cea a misiunilor europene.

Instrumentul poate fi finanțat sinergic/complementar cu PNRR/POCIDIF/POR, precum și cu bugetele altor ministere sau instituții publice din România.”

6. La punctul 5.8, subpunctul 5.8.2 se modifică și va avea următorul cuprins:

„5.8.2. Subprogramul Inițiative europene și internaționale

Scop: Susținerea participării la inițiativele europene și internaționale din care România face parte, altele decât Programul Orizont Europa

Tipuri de proiecte:

EUREKA

Scop: Susținerea participării întreprinderilor din România, în parteneriat cu organizații de cercetare, la competițiile internaționale Eureka

NATO

Scop: Cofinanțarea participării organizațiilor de cercetare din România în proiectele internaționale declarate câștigătoare în competițiile organizate NATO

Europa digitală

Scop: Accelerarea transformării digitale a economiei, prin cofinanțarea participării organizațiilor de cercetare de drept public/privat și a întreprinderilor din România la programul Europa digitală (DIGITAL).

Sinergii cu alte programe de cercetare & inovare europene și internaționale

Scop: Încurajarea, susținerea și premiarea participării organizațiilor de cercetare din România la programe europene cu componente CDI: InterReg — componenta 5, Danube Transnational Programme, European Defence Industrial Development Programme, inclusiv din cadrul Organizației Națiunilor Unite și altele asemenea.

Fondul European de Apărare

Scop: Susținerea entităților naționale care se află în coordonarea/subordinea Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării participante la programul «Fondul European de Apărare»”

7. La punctul 5.9, după subpunctul 5.9.6 se introduc trei noi subpuncte, subpunctele 5.9.7—5.9.9, cu următorul cuprins:

„5.9.7. Subprogramul Tehnologii cuantice

Scop: Crearea de soluții inovatoare și aplicabile în diverse sectoare ale economiei și societății prin construirea unui sistem

integrat pentru cercetarea, dezvoltarea și inovarea în domeniul tehnologiilor cuantice

Tipuri de proiecte: proiecte CDI; centre de cercetare avansate în tehnologia cuantică; dezvoltarea de aplicații cuantice, platforme de testare și validare; proiecte suport pentru cercetare și management; proiecte de participare la inițiativele și proiectele globale din domeniu; parteneriate CDI public-privat; proiecte suport pentru promovarea în societate a tehnologiilor cuantice.

5.9.8. Subprogramul Inteligență artificială

Scop: Susținerea cercetării, dezvoltării și inovării de vârf în domeniul inteligenței artificiale în vederea dezvoltării de soluții inovatoare și aplicabile transversal în diverse sectoare sociale care să conducă la utilizarea pe scară largă a noilor tehnologii pentru generarea de valoare adăugată în plan economic, social, cultural și administrativ

Tipuri de proiecte: proiecte CDI; centre de cercetare avansate în domeniul inteligenței artificiale; dezvoltarea de aplicații; aplicații de management a activităților industriale pe baza inteligenței artificiale, platforme de testare și validare; proiecte-suport pentru cercetare și management; proiecte de

participare la inițiativele și proiectele globale din domeniu; parteneriate CDI public-privat; platforme de gestionare și prelucrare de seturi de date; platforme hardware de procesare informațională; proiecte-suport pentru promovarea în societate a inteligenței artificiale; aplicații și proiecte-pilot în domeniu dezvoltate prin parteneriat între experți români din diaspora și experți din instituții din România; proiecte pentru dezvoltarea strategică a ecosistemului național de inteligență artificială.

5.9.9. Subprogramul sisteme autonome

Scop: Crearea de tehnologii și soluții autonome, transpuse în inovații cu impact semnificativ în diverse domenii, cum ar fi transportul, industria, securitatea națională, sănătatea sau tehnologia spațială

Tipuri de proiecte: proiecte CDI, care vizează îmbunătățirea eficienței, siguranței și autonomiei sistemelor, cum ar fi mașinile autonome, platformele aeriene fără pilot, roboții sau alte dispozitive inteligente; centre de cercetare avansate în domeniul sistemelor autonome; dezvoltarea de platforme de testare și validare a proiectelor; alte tipuri de inițiative în domeniul sistemelor autonome.”

PRIM-MINISTRU
ION-MARCEL CIOLACU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
Marian Neacșu

Ministrul cercetării, inovării și digitalizării,
Bogdan-Gruia Ivan

Ministrul economiei, antreprenoriatului și turismului,
Ștefan-Radu Oprea
Ministrul sănătății,
Alexandru Rafila

p. Ministrul educației,
Gigel Paraschiv,
secretar de stat

p. Ministrul apărării naționale,
Eduard Bachide,
secretar de stat

p. Secretarul general al Guvernului,
Mihnea-Claudiu Drumea

București, 8 decembrie 2023.
Nr. 1.248.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro
Adresa Centrului pentru relații cu publicul este: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

